



צה"ל עדיין מתמודד עם "סוגיית מדחת יוסוף"

7 שנים אחרי החילוץ שלא היה, והחיילים טרם קיבלו תשובות, אך כבר החליטו - ברגע האמת, הם יחלצו. בצה"ל לא מדברים על זה, והפצע מדמם. שטח צבאי

אמיר בוחבט
10:55 28/9/2007

שבע שנים חלפו מאז שלוחם משמר הגבול, מדחת יוסוף, דימם למוות בקבר יוסוף לאחר שנורה על ידי מחבלים פלשתינים והמתין לחילוץ שלא הגיע. המפקדים בצה"ל בחרו אז להסתייע בג'בריל רג'ב ואנשיו שיוציאו אותו, במקום להכניס כוחות מאסיביים של לוחמים כדי לחלצו בכל מחיר. מבחן התוצאה היה כישלון צורב. מדחת יוסוף נפטר.

שבע שנים חלפו, והאירועים הרבים שפקדו את המדינה, כאילו השכיחו את מה שהתחולל בקבר יוסוף, אבל לא כך. לפני כחודש וחצי בעת ביקורו של שר הביטחון, אהוד ברק, בתרגיל של חיילי מילואים בשטח האימונים של המרכז לאימוני יבשה בצאלים, צלצל אחד המפקדים בפעמונים ודאג להזכיר לכולם את שלא מעט ממפקדי צה"ל היו מעדיפים לשכוח ולהשכיח.

רס"ן אבי (שמו המלא שמור במערכת - א.ב.) היה אחד הקצינים שישבו באוהל והמתינו שברק יפנה זמן לשאלות. אבי, עורך דין במקצועו, מפקד פלוגת חי"ר במיל' ובדרך להיות סגן מפקד גדוד, עמד על רגליו והסביר שכבר שבע שנים הוא וחייליו מחפשים אחר תשובות על מה שבאמת התחולל בקבר יוסוף וכיצד מדחת יוסוף לא חולץ על ידי צה"ל. "זוהי נקודת שבר בצה"ל ואנשים רוצים תשובות", אמר רס"ן אבי והסביר שכמפקד אין לו שום כלי באמצעותו הוא יכול לתת מענה לחייליו. ברק סימן כאילו הוא רושם את השאלה והנהן, אך שום תשובה לא ניתנה.

בראשון לאוקטובר ימלאו שבע שנים לנפילתו של מדחת יוסוף. טקס הצל"שים האחרון מאופיין בעיקר על ידי חילוצים מהקרקע ומהאוויר. הטראומה מאז קיימת. הרצון לשמור על אותו ערך, שמחלצים אותך מהשטח ויהי מה. הדילמה שעמדה בפני אותם מפקדים באותם ימים, נראית בדיעבד כבלתי הגיונית. האם לפרוץ בכל הכוח, להשתלט על הדרך שמובילה אל המתחם, ולחלץ את מדחת או לחילופין להעזר בפלשתינים שייחלצו אותו?



יורד לשטח. שר הביטחון, אהוד ברק.

שומרים על היקר מכל: האגו

גם אם נחפש תשובות באגרת שהוציא קצין חינוך ראשי באותם ימים, האלוף אלעזר שטרן, לא נבין מה באמת קרה שם. נצליח להבין איזו פוליטיזציה אחזה בצה"ל. או אולי נבין מדוע הדרג הטקטי מייצר לעצמו חלופות להלם בו היה שרוי הדרג האסטרטגי של אותם ימים.

את הוואקום שיצר צה"ל במטרה להסתיר את הנושא ולא לחפור בו, מילאו הלוחמים בדרגי השטח. בדרך זו תהיה ישיבה ברמת הצוות: הלוחמים ישבו אחד ליד השני, ויבטיחו לפנות את החבר היושב לצידם ויהי מה, בכל מחיר - גם אם זו תהיה גופה. ראינו את זה כשהתפוצץ הנגמ"ש בזייתון, וראינו זאת כשהתפוצץ הנגמ"ש בציר פילדלפי. אלו החלטות של הדרג הטקטי לקחת אחריות. וכך, גם אם הדרג הבכיר בצה"ל יוצר טלאים, מי שתופר אותם אלו הם הלוחמים בעצמם.

לא ברור מדוע צה"ל לא עושה די כדי להראות שזה מאחורינו, ושהדרך היחידה היא לדבר על זה. צריך לתת תשובות, גם אם המחיר כבד, ויתכן שיפגע האגו של מספר מפקדים בכירים שהיו שותפים לאותו אירוע. זוהי טראומה, אבל חייבים לחצות אותה.



מדחת יוסוף ז"ל. צילום רפרודוקציה: יוסי אלוני

חילוץ בלי לחשוב על המפקד למעלה

מפקד אוגדת עזה לשעבר, תא"ל במיל" שמואל זכאי, התבקש כחניך בקורס פיקוד ומטה לנתח את נפילת החרמון לידי הסורים וכיבושו מחדש תוך תיאור הכשלונות. בפתח דבריו בפני הצוערים בקורס הסביר תא"ל במיל" זכאי כי הוא ניתח את האירועים בהתרגשות רבה מתוך תחושה חסרת נעימות לנתח את "דור הנפילים" שלחם שם ב-1973.

המלחמה האחרונה הותירה לא מעט שאלות פתוחות. לא רק בנושא החילוץ מהאוויר, אלא בעיקר לגבי החילוץ מהקרקע. על המאמץ שישקיעו חבריו של הלוחם, לעומת התפיסה שאומרת שיש להמשיך עד סיום מילוי המשימה, ולהשאיר את פינוי הפצוע לכוחות האחרים בשטח. זה לא תמיד קרה, והיה מי שמתח על כך ביקורת בשטח. התשובה של מפקדים בדרגי השטח, לכל אותם קצינים בכירים שתיחקרו את הקרבות, הייתה אחת: "אתה מסכן כמות של אנשים על מנת לבצע חילוץ, ואתה לא חושב באותו רגע מה יאמר המפקד למעלה - לעתים גם במחיר שתחזור ללא ביצוע המשימה".

נכון שכמפקד לא תמיד תבין את משמעות המשימה, ואלו אינטרסים היא משרתת, אבל מפקדי חטיבות שנטלו חלק במלחמת לבנון השנייה קיבלו מאגר של פקודות שהתקשו לבצע. הקושי בביצוע נוצר גם בגלל שהיה קושי רב להסביר אותן לפקודים ובעיקר עקב כך שהם בעצמם לא האמינו בנחיצות המשימות הללו.

בדיוק כפי שחשו לוחמי הצנחנים שעמדו מול אזור שקיף אל-נימר בדרום לבנון, וראו את המחבלים משגרים קטיושות לעבר ישראל בזה אחר זה ובמקום לפשוט עליהם ולפגוע במשגרים, קיבלו פקודות להמשיך הלאה ולהשתלט מסיבה לא ברורה לחלוטין על צומת שלא הועילה לפגיעה במחבלים. באותו הרגע יש לך כמפקד שתי ברירות: או להניח את המפתחות על השולחן או להשלים עם ביצוע המשימה.

אבל מה קורה כשמדובר בהצלת חיים מיידית? קשה באימונים, ועוד יותר קשה בקרב - זוהי עובדת חיים, אמר מפקד חטיבת הצנחנים לשעבר אל"מ חגי מרדכי לפקודיו. חייבם להתאמן כמה שיותר ולדמות כמה שיותר את מצב המלחמה אבל בקרב זה תמיד יהיה יותר קשה.

עכשיו. תנסו לחשוב מה היה קורה אילו האח שלכם, שנשלח על ידי מפקדיו למלא משימה חוקית, היה שוכב ומדמם בתוך קבר יוסוף והיו שולחים את אנשי אבו מאזן לחלץ אותו. מה אז הייתם מגישים? מה אתם הייתם עושים?



חיילי צה"ל בלבנון. צילום ארכיון: ענת זכאי

"מפקד טוב הוא מפקד שאוהב את חייליו"

זהו עדיין קו שבר בצה"ל. צריך לדבר על כך, ולהציף זאת. לא להסתיר למרות הבעיות הפוליטיות שזה עלול לייצר. ללא ספק זהו פצע פתוח שאם לא ידברו עליו באופן גלוי ולא בחדרי חדרים הוא ימשיך לדמם.

דרך אגב, אותו שמואל זכאי, שחשש לתחקר את הקרב על החרמון, הרצה בפני צוערי קורס פו"ם והתייחס לדילמות ערכיות בלחימה. "כל חיינו כמפקדים, אנו נתקלים בדילמות מוסריות", אמר תא"ל במיל" זכאי שקיבל את ההחלטה לחפש אחר חלקי הגופות של לוחמיו בזייתון ובפילדלפי, "הבעיה היא שעל הטעויות שלנו אנשים משלמים בחייהם. מפקד טוב הוא מפקד שאוהב את חייליו, רק כך הוא יוכל להופכם ללוחמים, הגישה שלנו צריכה להיות גישה אוהבת אדם".

השבוע. צלצל הטלפון של ידיד. לוחם חי"ר במילואים. על הקו היה מפקד הפלוגה ששאל אותו אם הוא רוצה להצטרף להקמת מחלקת פינוי. אותה מחלקה שכל תפקידה הוא לעסוק בחילוץ פצועים כדי לאפשר לגדוד להמשיך במשימתו. שבע שנים אחרי מחזירים את התקנים לגדוד.

הוגה הדעות קרל פון קלאוזוביץ, גרס כי שכנוע העם בצורך ללכת למלחמה ולהתמיד בה עד הניצחון היא משימה קשה וקשה עוד יותר בעידן הטלוויזיה המביאה את מראות המלחמה לכל בית. המפתח להצלחה במלחמה מודרנית איננו רק בשדה הקרב אלא גם בחזית הפנימית. שחלילה לא נדרש לכך בשנית, אבל אנחנו לא חיים בעולם מושלם, והמפקדים חייבים ללכת לכיוון של פתיחות ותיקון.

על שטח צבאי

מדי שבוע מתפרסם כאן הטור "שטח צבאי" של אמיר בוחבוט, כתב **nrg מעריב** לענייני צבא וביטחון. "שטח צבאי" מתייחס לסוגיות הביטחון של ישראל מזוויות אחרות מאלה שאנו קוראים עליהן במשך השבוע, כדי לנסות ולהבין מה עומד מאחורי ההחלטות והמהלכים שמשפיעים על בטחונה של מדינת ישראל.